

Emeklilik Sendikacılığının Hukuki Süreci / Emekli Sendikasının Meşruiyeti

Legal Process of Pension Trade Unionism / Legitimacy of Pension Union

Haluk Nuri BALLI*
Mustafa İLHAN†

Öz: Belirli koşulları sağladıktan sonra aktif işgücü kapsamından çıkararak yaşlılık olarak değerlendirilen emeklilik, yaşamın üzerinde durulması gereken önemli bir kesitini oluşturmaktadır. İnsan ömrünün uzadığı çağımızda çalışan kesimin dışında kalan emekliler nüfusun gittikçe önemli bir rakamını oluşturmaya başlamış ve artan oranda da genel nüfusa oranı artmaktadır. Burada temel sorun bu kesimin konforlu bir hayat sürmeleri açısından içinde buldukları toplumlarda hak ve özgürlüklerinin, temel ihtiyaçlarının sağlanması/korunması olmaktadır. Çağdaş toplumlarda örgütlülük, katılımçılık en önemlisi de sosyal katılımçılık mekanizmalarındaki konumları bireylerin en önemli kazanımlarının başında gelmektedir. Sivil toplum mekanizmalarının konumu ve statüsünü netleştirmiş örgütlenmelerinden birisi de sendikalardır. Batı hukukunda genel sendikacılık mantalitesinden ayrı düşünülmeyen emeklilik sendikacılığı/emekli sendikası kavramı başkaca ulusların anayasal düzenleri bakımından meşruiyet sorunu yaşayabilmektedir. Türkiye’de de yasal statü bakımından boşluk bulunması nedeniyle bir hak arama hukuk mücadelesi haline dönüşen sürecin incelenmesi, analiz edilmesi doğru zeminde konunun tartışılması bakımından Emekli Sendikasının Meşruiyeti / Emeklilik Sendikacılığının hukuki sürecinin değerlendirilmesi gerekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Emeklilik, Hukuki Süreç, Meşruiyet.

*T.C Mersin Valiliği İl Hukuk İşleri Müdürü, balli.haluknuri@gmail.com

†Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Halk Sağlığı, mnilhan@gazi.edu.tr

Abstract: *After providing certain conditions, retirement, which is considered as old age by leaving the scope of active labor force, constitutes an important cross-section of life. In our age when human life is prolonged, the retirees outside the working population have started to form an increasingly important number of the population and the proportion of the population to the general population is increasing. The main problem here is to provide / protect the rights and freedoms and basic needs of the society in which they live in order to lead a comfortable life. In contemporary societies, organization and participation, and most importantly, their position in social participation mechanisms are among the most important gains of individuals. One of the organizations that have clarified the position and status of civil society mechanisms is the trade unions. The concept of retirement union / retirement union, which is not considered apart from the general unionism mentality in Western law, may have legitimacy problems in terms of the constitutional order of other nations. Turkey also examining the process becomes a redress legal battle because there is a space in terms of legal status, analyzing the legitimacy of retired union in terms of discussing the issue in the correct floor / Retirement Unionism was necessary to assess the legal organization process can be defined as the problem.*

Keywords: *Trade Union, Retirement, Legal Process, Legitimacy.*

1. GİRİŞ

Emekliliğin temelde yaşlılık kapsamında ortaya çıktığı odaklanması noktasında, temel sorun bu kesimin kalan yaşamlarında konforlu bir hayat sürmeleri açısından içinde buldukları toplumlarda hak ve özgürlüklerinin, temel ihtiyaçlarının sağlanması/korunması olmaktadır.

Çağdaş toplumlarda örgütlülük, katılımcılık en önemlisi de sosyal katılımcılık mekanizmalarındaki konumları bireylerin en önemli kazanımlarının başında gelmektedir. Realize edilebilmesi ise emeklilik sistemleri ile olabilmektedir. Devlet otoritesinin güvencesi altında zorunlu emeklilik sistemlerinin yanı sıra, artık yaygın olarak bireysel emeklilik ve/veya kamu dışı kuruluşların ticari anlamdaki fon yönetimine dayalı sigortacılık faaliyetleri ile yardımlaşma sandıkları kapsamında birlikte bir emeklilik sistemi söz konusu olabilmektedir.

Emeklilik sisteminin yerleşik hale gelmesiyle mali bir portföyün oluşması sonucu emeklilerle ilgili olarak bazı dernek, vakıf ve sendikalara yönelik çalışmalar yapılmasına da neden olmuştur.

Emekli statüsüne geçmeden önce çalışan olarak sendikal haklara sahip olan bir toplumsal bir kümenin sendikalaşması problematiği Batı Hukuku'nda çözülmekle birlikte birçok ülkede örgütlenme sorunu olarak sürmektedir.

Devam eden süreçle birlikte sendikalaşmanın ekonomik, sosyal ve siyasi bir özgürlük olarak bireylere tanınmaya başladığı ve bu yönüyle temel hak ve özgürlükler kapsamında ele alınmaya başladığı gözlemlenmiştir.

Gelişmiş demokratik toplumlarda çalışan olma sorunu aşılacak emekli sendikalarının kuruluşunu tamamladığı, bir sonraki aşamaya geçerek birçok örgütlenme biçiminin yanı sıra toplu sözleşme silahı elinde kalmasına rağmen gücünü korumaya çalışan, sadece bir baskı grubuna dönüştüğü bir süreçte, emeklilik sendikacılığının/ emekli sendikasının önündeki hukuki engellerin kalkması gerektiği söylenebilir.

Türkiye'de de emekli sayısının her geçen gün arttığı düşünüldüğünde çağdaş örgütlü toplum anlayışı ve uluslararası genel kabul görmüş ilkelere paralel olarak, Türkiye Emekliler Derneği ve Emekli Sendikaları kurma teşebbüsleri örneklerindeki üstlenilen misyonların, sendikalaşma sürecinin tamamlanarak emeklilerin sendikalar üzerinden temsil edilmesine yönelik yasal statünün sağlanması yerinde olacaktır. Kısaca vurgulanan vizyonla kaleme aldığım bu çalışmamda emekli sendikasının meşruiyeti / emeklilik sendikacılığının hukuki sürecinin Türkiye'deki durumun irdelenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. ÖRGÜTLÜ TOPLUM VE EMEKLİLİK SENDİKACILIĞI

Çağdaş uluslararası toplum ve devlet yapılarında örneğini bulan sendika, emekli, emeklilik sendikacılığı, sosyal katılımçılık mekanizmaları-yönetişim (governance) gibi temel kavramları açıklayarak, bu kavramlar üzerinden Türkiye'deki emekli sendikası kurulması çabalarına dair hukuki süreç ile meşruiyet arayışlarına yönelik bazı çıkarımlarda bulunulması amaçlanmıştır.

2.1. Sendika ve Sosyal Katılımçılık Mekanizmaları

Basit anlamda sendika, hayatını işgücünü satarak kazanan bireylerin çıkarlarını ve haklarını geliştirmek ve korumak amacıyla kurmuş oldukları örgütlenmek olarak tanımlanmıştır (Tokol, 2001: 17; Koç,

2010: 34). Ancak bu tanımlama artık güncelliğini yitirmekte ve yerini yeni bir yaklaşımlara tarihsel, sınıfsal kökenden uzaklaşan bir anlayışa bırakmaktadır. Sendika sözcüğü Latincedeki “Syndic” kelimesinden türemiş olmakla birlikte Latince bu kelime şehir devletinin temsilcisi anlamına gelmektedir. Sendika kavramının özellikle 1800’lü yılların başından itibaren belli bir topluluk veya grubun ortak çıkarlarını gözetmek maksadıyla faaliyete giren örgütü ifade etmek için kullanıldığı gözlemlenmiştir (İnceler, 2012:4).

Sanayi Devrimi sonrasında sendika kavramı, işçilerin ortak çıkar ve haklarının korunması açısından kurulan pek çok kurulaşa verilen bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebepten dolayı sendika 1800’lü yıllardan günümüze kadar olan süreçte işçi sınıfının çıkar ve haklarını geliştirme, gözetme ve koruma maksadıyla kurulan örgütleri ifade etmek adına kullanılmaktadır. İtalya, İspanya, Fransa ve Türkiye gibi ülkelerde sendika kelimesinin yanında “işveren” veya “işçi” sözcüklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu durum işveren ve işçi sendikalarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. ABD, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde işçi ve işveren sendikalarının “employer’s union” (işveren sendikası) ile “trade union” (işçi sendikası) isimleriyle ele alınmaktadır. 1900’lü yıllarla birlikte sendikalar, siyasi, sosyal ve ekonomik yaşama biçim veren bir kuvvet olmaya başlamıştır. Bu nedenden dolayı bu kavramın giderek iktisadi haklar dışında sosyal haklar açısından da gelişim kaydetmeye başladığı görülmüştür. Bununla birlikte yapılan tanımlar kapsamında yalnızca işçi üzerinden değerlendirilen sendika kavramının giderek tüm çalışanlar ve çalıştıranları içerecek bir boyut kazandığı görülmüştür (Mahiroğulları, 2011:2).

Başka bir perspektiften eleman/patron anlayışından geniş anlamda uzaklaşarak nitelikli örgütlenme betimlemesi ön plana çıkmaktadır.

Sendika kavramının kurumsal anlamda oluşabilmesi için ortak hedef, izin almaksızın kurulma, tüzel kişilik kazama, kamu otoritesine karşı ve sosyal katılımcılık mekanizmalarındaki konumları itibariyle otonom-bağımsız olma gibi temel ölçütleri birlikte barındırması gerekmektedir. (Ün, 2018:6; Mahiroğulları, 2011:4; As, 2010:9-10).

Demokrasiden daha iyi bir yönetim iddiasıyla gelişen “Yönetişimin” (governance) sağlanması kamu otoritesine karşı ve sosyal katılımcılık

mekanizmalarındaki konumları itibariyle otonom-bağımsız sivil toplum yapılarının aktif ve reel olarak varlıklarını konumlarının sürdürülebilir olmalarına bağlıdır.

2.2. Emekli Kavramı

Emekli/emeklilik kavramı, belli bir yaşa erişen, çalışma kuvveti azalan, iş yaşamından uzaklaşmaya ihtiyaç duyan bir bireyin, kalan ömrünü daha mutlu ve refah devam ettirmesini temin eden ve onun düzenli bir gelir sağlamasını temin eden imkanlara sahip olmasını ifade etmektedir (Özbek, 2006 :238).

Kavramsal anlamda emeklilik yaşı ilerlemiş kişilerin aktif işgücü piyasasından çekilmeleri ve bu çekilmeleri doğrultusunda kişilere yaşlılık sigortası kapsamında bir aylığın bağlanmasını ifade etmektedir. Emekliliğin temelde yaşlılık kapsamında ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Yasal statü bakımından emeklilik çoğunlukla kronolojik ve bazı durumlarda ise biyolojik olarak dört ana sosyal risk olan yaşlılık, ölüm, maluliyet “sakatlık”, mesleki riskler dolayısıyla ortaya çıkan iş göremezlik olarak ortaya çıkmaktadır. Yaşlılık sigortaları kapsamında ön planda tutulan kronolojik yaşlılığa aynı zamanda emeklilik yaşı da denilmektedir (Şakar, 2011:259; Çakır, 2011:6).

2.3. Emeklilik Sendikacılığı

Sendikaların ortaya çıkışları ve gelişimleri ön planda tutulduğunda, üyelerin ekonomik ve sosyal çıkarları ve hakları için ortaya çıktığı, üyeliğe dayalı bir ilişki biçimi ortaya koyduğu görülmektedir. 07.11.2012 tarih ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kapsamında içerik, işleyiş ve sona ermesi ile güvencesi açısından sürekli bir hukuki ilişki bulunmaktadır. (Akyiğit, 2013:43).

Genel sendika kavramından yola çıkarak emekli sendikacılığı anlayışını; emeklilerin veya emekli adaylarının emekli olma şartlarını ve koşullarını geliştirmek veya iyileştirmek, onların haklarını savunmak ve haklarının gelişmesini sağlamak sosyal katılımcılık mekanizmalarına dahil olmak gibi, çalışmalar yapılması olarak ifade edilebilecektir. Ekonomik-sosyal haklar mücadelesi, tarihsel sürece bakıldığında sendika çatısı altında yapıldığı görülmektedir. Bu bakımdan kendi hak ve faydalarının

korunması açısından emeklilerin sendika kurmak ve üye olmak taleplerinin meşru olduğu görüşü ağır basmaktadır.

Emekliler kendi hak ve faydalarının korunması açısından sendikaya üye olmak suretiyle kanuni güvence altına girmektedir. Bunun nedeni ise sendika haklarının Türk Ceza Kanunu, Anayasa, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşme Kanunu gibi kanunlarla koruma altında olmasıdır.

Bununla birlikte Sendika Hakkının aynı zamanda ILO sözleşmeleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), BM sözleşmeleri gibi ögelerle güvence altına alınmış olması da söz konusu olmaktadır.

Türkiye’de emekli bireylerin aktif çalışma döneminde üyesi oldukları sendikadaki üyeliklerini sonlandırmaması veya münhasır emekli sendikası örgütlenmesi yoluyla iki biçimde sendikalaşması söz konusu olmaktadır.

Sendikalarla ilgili olarak herkesin sendika kurabilmesine imkân tanıyan ve bunu bir hak olarak tanıyan düzenlemeler emeklilerin de yasal olarak geçerli sendika kurabilmesine imkân sağlamadığı biçiminde uygulanmış ve meşruiyet sorunu ortaya koyarak hukuki çözüm için bir süreci başlatmıştır. Buna ülkemizde dernek kanuna tabi olarak yasal tüzel kişiliklerden TÜED (Türkiye Emekliler Derneği) ’nin Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti iken bu doğrultudaki vizyonları nedeniyle sendikalaşma yönündeki girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Yine Türk Emekli-Sen (Türkiye Kamu Emeklileri Sendikası), Emekli-Sen (DİSK Emekliler Sendikası) gibi sivil toplum hareketlerinin sendika olabilmek adına bazı adımlarının olduğu görülmüştür.

3. MEŞRUIYET SORUNU

Sosyal katılım mekanizmalarında emeklilerin belli bir sendikal temsiliyetlerin olmaması sebebiyle sendika federasyonları tarafından desteklendikleri görülebilmektedir. Türkiye’de emekli sendikasının kurulmasına yönelik teşebbüslerde bulunulmasına rağmen bu sürecin bir türlü kabul edilmediği gözlemlenmiştir.

Türkiye’de emeklilik sendikacılığının kurulmasına yönelik olarak uluslararası hukuk kuralları kapsamında bir engel olmadığını söylemek mümkündür. Buna karşın Türkiye’de yıllar boyunca emeklilik

sendikacılığı kurulamamıştır. Meşruiyet sorunu mevcut yasalar ile taraf olunan uluslararası antlaşmaların çelişmesi sonucu ortaya çıkmaktadır.

1982 Anayasası, 90'ıncı maddesi 5'inci fıkrası "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." Demekte olup, "herkesin sendika kurma hakkı olduğunu" söyleyen uluslararası sözleşmelere bakmak gerekiyor.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 11'inci maddesi "Herkes, barışçıl nitelikli toplanma özgürlüğü ve çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikaya girme hakkı dahil, başkalarıyla birlikte örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir" demektedir. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi, 12'inci maddesi "Herkes, barışçıl bir biçimde toplanma özgürlüğü ile her düzeyde, özellikle siyaset, sendika ve yurttaşlıkla ilgili konularda örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu, herkesin kendi çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikalara girme hakkını da içerir" demektedir.

Sendikal örgütlenmeyi de içine alan "temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası bir sözleşme" olan Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Sosyal Şartı ile ek protokollerinin Anayasa'nın 90. Maddesinde 5 fıkrasınca her ikisi de temel sosyal ve ekonomik hakları koruyan, medeni ve politik hakları garanti eden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni takviye eden sözleşmelerden olması iç hukuk kuralı (onay dışı bırakılan maddeler hariç) olarak uygulanmasını doğurmaktadır (Erdoğan, 2008:122-127).

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, 22'inci maddesi "Herkes başkalarıyla birlikte dernek kurma hak ve özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, herkesin çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkını da içerir" demektedir. BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 23'üncü maddesi "Herkesin çıkarlarının korunması amacıyla sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır" demektedir.

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, m 8'inci maddesi "Bu sözleşmeye taraf devletler herkese ekonomik ve toplumsal çıkarlarının korunup geliştirilmesi için sendika kurma ve ancak ilgili örgütün kurallarına bağlı olmak koşuluyla istediği sendikaya üye olma hakkını ve bu hakkın kullanılmasında demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu düzeni ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından zorunlu bulunan ve ancak yasayla konulmuş olanlar dışında bir kısıtlama uygulamamayı üstlenir" demektedir.

Kısaca sendikalaşma ile ilgili son derece geniş bir bakışla katılımcı örgütlenme biçimi öngörülmektedir. Emekli sendikası olur mu? Sorusunun sorulması mantalite bakımından bu durumda anlamsız kalmaktadır.

3.1. Emekli Sendikalaşma Girişimleri

Türkiye'de sendika adıyla kurularak faaliyet gösteren dört emekli sendikası bulunmaktadır. Emekli-Sen 1995 yılında kurulmakla emekli sendikalarının en kıdemlisi ve en çok hukuk mücadelesi yaşamış olanıdır. (Erişim adresi; <http://disk.org.tr/uye-sendikalar/emekli-sen/>, 20.12.2019)

Sırasıyla Ekim 1999 tarihinde kurulan ve Türkiye Kamu-Sen Konfederasyonu üyesi olan Türkiye Kamu Emeklileri Sendikası (Türk Emekli-Sen)(erişim adresi; <https://www.turkemklisen.org.tr/>, 20.12.2019), Kasım 2004 tarihinde kurulan ve Memur-Sen Konfederasyonu üyesi olan Emekli Bir-Sen'dir.(erişim adresi; <https://www.memursen.org.tr/emekli-memur-sen-haberleri>,20.12.2019)

Ayrıca hiçbir federasyona üye olmayan Yeni Emekli Bir-Sen (Yeni Emekliler Birliği Sendikası) ile ilgili yargısal süreç devam etmektedir. (erişim adresi; <https://www.emeklibirsen.org.tr/>, 20.12.2019)

Emekli-Sen bütün emeklileri üye yaparken, Türk Emekli-Sen Sosyal Güvenlik Kurumundan emekli aylığı alanlar, TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri) ve özel kanunlara tabi kurumlardan emekli olan tüm emekliler ile bunların dul ve yetimleri üye olabilmektedir. Emekli Bir-Sen ise memur emeklilerini üye kabul etmektedir.

3.2. Diğer Sendika Girişimleri

Diğer Sendika Girişimleri ilgili birkaç örnekten bahsedecek olursak; Daha sonra TÜED olacak olan Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti 19.03.1993 tarihli bir yazı ile Anayasanın 51. Maddesinde ifade edilen “Sendika kurma hakkı” ve Türkiye’nin tarafı olduğu ILO sözleşmelerine bağlı olarak sendika kurabilmek adına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı(ÇSGB)’na talepte bulunmuş ve ÇSGB’nın 03.05.1993 tarih ve 16837 sayılı yazı ile Anayasada ve ILO sözleşmelerinde “emeklilerin sendika kurabilmelerine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı” gerekçesi ile talebi reddetmiştir. Anayasa ve ILO düzenlemeleri içinde iş ve işveren ifadeleriyle düzenleme yapıldığı ve buna bağlı olarak emeklilerin sendika kuramayacakları belirtilmiştir. (erişim adresi <https://www.tued.org.tr/>, 06.11.2019)

Anadolu Emekli Sandığı-SSK-Bağkur Emekli Hizmetleri Sendikası (ANADOLU EMEKLİ- SEN) emeklilerin sendika kurup kuramayacakları ilgili olarak Danıştay’dan istişari görüş alabilmek adına 15.03.2005 tarih ve B.02.0.KKG/174-153/1138 sayılı yazı ile İşçileri Bakanlığı’na başvuruda bulunmuştur. Burada Anayasanın 155. Maddesi ile 2575 sayılı Kanunun 2. Maddesine bağlı olarak görüş talep edilmiştir. Ancak süreç tamamlanamamış akamete uğramıştır (Çelik, 2009:161).

3.3. Sendikanın Tüzel Kişilik Kazanması

Türkiye’de emekli sendikacılığının ifade edilmesinden önce Türkiye’deki sendikacılıkla ilgili yasal düzenlemelerin değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu konuyla ilgili ilk düzenlemenin 20.02.1947 tarih ve 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun olduğu görülmüştür. Bunu 24.07.1963 tarih ve 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 07.05.1983 tarih ve 2821 sayılı Sendikalar Kanunu izlemiştir. Bu kanunları ise 12/7/2001 tarih ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile 07.11.2012 tarih ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu takip etmiştir.

En son yürürlüğe giren 6356 sayılı Kanun, m. 2’inci maddesi 3 fıkrası “sendika; işverenler ya da işçilerin iş ilişkileri kapsamında, ortak sosyal hak ve ekonomik çıkarlarını geliştirmek ve korumak maksadıyla en az 7 işçi ya da işverenin bir araya gelip iş kolu kapsamında faaliyette

bulunmak maksadıyla meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluşları” ifade etmektedir. Aynı kanunun 3. Maddesinin ilk fıkrasında sendikaların kuruldukları iş kolunda faaliyette bulunacakları ifade edilmektedir. Bu ifade sendikaların işkoluna dayalı olarak kurulacağı dolaylı bir biçimde açıklanmış olmaktadır (Dereli, 2013: 43).

Kuruluş sürecini yasa açıkça ortaya koymuş ve sendikaları işkolu esasına dayalı olarak kurgulamıştır. İşkolunun tespiti başlıklı 6356 sayılı Kanun, 5’inci maddesi “Bir işyerinin girdiği işkolunun tespiti Bakanlıkça yapılır. Bakanlık, tespit ile ilgili kararını Resmî Gazete ’de yayımlar. Bu tespite karşı ilgililer, kararın yayımından itibaren on beş gün içinde dava açabilir. Mahkeme iki ay içinde kararını verir (Ek cümle: 12/10/2017-7036/29 md.). Karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi iki ay içinde kararını verir (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/29 md.). Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay, uyuşmazlığı iki ay içinde kesin olarak karara bağlar. Yeni bir toplu iş sözleşmesi için yetki süreci başlamış ise işkolu değişikliği tespiti bir sonraki dönem için geçerli olur. İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici neden sayılmaz. İşkolu değişikliği yürürlükteki toplu iş sözleşmesini etkilemez” demektedir.

Sendika kuruluşu izine tabi olmadığından kuruluş gerçekleşmekte ancak uygulamada Sendikaların işkoluna dayalı olarak kurulacağı anlatımı sorunun kaynağını oluşturmaktadır. Emeklilik bir iş kolu olmadığı için Emekli Sendikası da olmaz denilmekte bu husus yargılamalar sırasında dile getirilmektedir.

4. SENDİKALAŞMA GİRİŞİMLERİNİN HUKUKİ SÜRECİ

Genel kamu düzeni ve kamu yararı ile çelişmeyen hukuki düzenlemeler ile dinamik toplum-devlet yapısının sürdürülebilir hale gelmesi balans ayarı yapılması güçlü toplum-devlet yapılarını bireylerin mutluluğunu sağlamada çağdaş yönetim anlayışı olarak benimsenmekte yönetim olarak kabul görmektedir. Meşruiyet sorununun aşılabilmesi sürecin iyi yönetilmesi ve sonuca odaklı çözüm arayışının olmasına sıkı sıkıya bağlı olmakla, hakça yükümlülük ve paylaşım dayalı katılımcı toplum anlayışını geliştirecektir. Bu kapsamda hukuki sürecin bürokratik ve yargısal serüvenin analizi yapılmaya çalışılmıştır.

4.1. Emekli-Sen Hakkındaki Hukuki Süreç

Emekli-Sen 1995 yılında kuruluşundan sonra yürürlükteki mevzuat kapsamında hukuki yaptırımlarla karşılaşmıştır. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) desteği ile kurulan Emekli-Sen, DİSK ve Avrupa Emekliler ve Yaşlılar Federasyonu (FERPA) üyeliği bulunmaktadır.

Ankara Valiliği'nin kapatılması müracaatı üzerine Ankara 9. İş Mahkemesi 13.05.1996 tarih ve 1996/396 sayılı kararıyla görevsizlik kararı vermiş, Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Bu aşamada Ankara 10. Asliye Hukuk Mahkemesi dosyaya bakmakta iken Valiliğin müracaatını yenilenmediği için dava düşmüştür. Sendikanın yayın çıkarmak istemesi üzerine Valilik başvuruyu reddetmiş olmasına rağmen İstanbul 6. İş Mahkemesi, 18.11.2008 tarih ve 2008/829 sayılı karar ile yayın çıkarma hakkını elde edebilmiştir. Birkaç ilde kapatma davaları açılmış olup emsal mahiyetteki yargılamanın olduğu Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün talebi doğrultusunda Emekli-Sen'e iki ayrı kapatma davası açılmıştır.

Bunlardan Ankara'daki davada, Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesi, 16.10.2003 tarih ve 2003/984 sayılı kararda; 2821 ve 4688 sayılı yasalara aykırı davranmak iddiasını Prof. Dr. Mesut Gülmez, Prof. Dr. Maksut Mumcuoğlu ve Doç. Dr. Mithat Sancar'dan oluşan bilirkişilere inceletmiştir. Raporda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin "gereksinim duyduklarında 'çıkarmaya örgütleri' olan sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkını 'herkes'e tanımıştır ve bu nedenle sendika hakkı, sosyal bir hak olmanın yanı sıra, aynı zamanda 'geleneksel' (klasik) insan haklarından" görüşünü esas alarak; "87, 98 ve 151 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerinin (erişim adresi; https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_087424.pdf) ilke olarak sendikal hakları çalışan-çalıştıran ilişkisi içinde düzenlediği ve bu bağlamda sendika hak ve özgürlüğüne devletten gelebilecek yasaklayıcı ve engelleyici eylem ve işlemlere karşı korumayı amaçladığı vurgulanmıştır. Rapora göre bu sözleşmelerin sendikal hakları çalışanlar, kamu görevlileri ve işverenler

için güvenceye almış olması emeklilerin sendikal haklarının bulunmadığı ve söz konusu hakların emeklilere yasaklandığı anlamına gelmemektedir” kanaatine varmışlardır (Çelik, 2009:155).

Mahkeme “Emekli-Sen’in kapatılması yönünde açılan davanın anayasa ve yasalarımızda ve gerekse taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde herhangi bir dayanağının bulunmadığı gibi ülkemizin geldiği nokta ve ulaşmak istediği hedefler nazara alındığında kişilerin yasalarla teminat altına alınan örgütlenme hakkının kısıtlanamayacağı prensibinden hareketle yasal dayanağı bulunmayan davanın reddine karar verilmesinin usul ve yasaya uygun olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır” diyerek davayı reddetmiştir. Karar itiraz olmadığından kesinleşmiştir. Böylece Emekli-Sen’in hukuka uygunluğu yargı kararıyla tescil edilmiştir (Çelik, 2009 :157).

Bu sefer de Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi, 11.07.2006 tarih ve 2006/277 sayılı kararda; Mahkemesi aynı konuda yapılan yargılama sonucunda sendikanın kapatılması benzer gerekçelerle reddedilmiştir. “Kişilerin yasalarla teminat altına alınan örgütlenme hakkının kısıtlanamayacağı prensibinden hareketle, yasal dayanağı bulunmadığı, kapatma nedeninin de söz konusu sendikanın kapatılmasını gerektirir bir neden olmayışı davalı dernek konumunda sayılsa bile atfedilen iddialar derneğin kapatılmasını gerektiren nedenlerden sayılmadığından davacı vekilinin davasının reddine karar vermek sonuç ve kanaatine varılmıştır.” Kanaatine varmıştır. Bu kararın temyiz edilmesi sonucu Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 18.12.2006 tarih ve 2006/14232 sayılı kararda; 4. Daire bozma kararında “gerek Anayasa gerek uluslararası sözleşmeler ve gerekse iç yasal düzenlemelerde sadece çalışanların sendikal haklarından söz edilmektedir”, “Aktif çalışma hayatından ayrılmış olanların dernek veya vakıf gibi dayanışma örgütleri kurarak amaçları doğrultusunda faaliyette bulunabileceklerini, yasalarla sadece çalışanlara yönelik olarak düzenleme altına alınmış olan ‘sendika’ şeklinde örgütlenmeleri mümkün olmadığı, emeklilerin sendika kurabilmelerine dair hukuki bir zemin olmadığı mahiyetindeki gerekçelerle yerel mahkemenin kararının bozulmasına karar vermesi ile yerel mahkeme karar direnmemiş kapatmaya karar vermiştir (Çelik, 2009:158).

İç hukuk yollarının tükenmesinin ardından İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ne (İHAM) yapılan 31846/08 nolu başvuruya istinaden İHAM 2.Dairesi 18.Haziran 2018 tarih ve 183260 sayılı kararda; 18 Haziran 2008 tarihinde yapılan başvuruyu 10 Nisan 2018'de on yıl sonra insan haklarına aykırılık iddiasını yok sayarak reddetmiştir. Sendika hakkının özü açısından değil emeklilerin örgütlenme hakkının kullanılmasının başka yollarını tarif ederek isim olarak sendika adını kullanma konusunda iç hukukun belirleyici olabileceği ve örgütlenme özgürlüğünün etkin kullanılması için vazgeçilmez olmadığı gerekçesiyle tartışmayı sendika adının kullanılması ile sınırlı tutarak ve konunun esasına girmeden reddetmiştir (Çelik, 2009:158).

Kararın bir içtihat olmadığı münferit bir karar olduğu değerlendirilir ise genel kanaatin tersine olan bu görüşün başka bir davada değişebileceğini söyleyebiliriz.

4.2. Türk Emekli-Sen Hakkındaki Hukuki Süreç

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu, 16.04.2003 tarih ve Basın Kr. 2003/623 sayılı karar ile Türk Emekli-Sen'in kapatılması için Ankara Valiliği'nin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı başvuru sonucu takipsizlik kararı verilmiştir. Başsavcılık, Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu T: 07-12-1989 E:1989/4 K:1988/6 kararında “yasalarda yer alan kuralların toplumsal gelişmeye, İHAM ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde “herkes” in sendika hakkı olduğuna ilişkin atıfla üst hukuk kurallarına uygun olarak yorumlanması gerekir” biçimindeki görüşünü esas alarak takipsizlik kararı vermiş, itiraz olmayınca Türk Emekli-Sen hakkında kapatma davası açılmamıştır (Çelik, 2009:160).

4.3. Emekli Bir-Sen Hakkındaki Hukuki Süreç

Emekli Bir-Sen hakkında ise kaynak taraması sonucu idarenin kapatma talebi olmadığı ve kapatma davası açılmadığı kanaatine varılmıştır.

4.4. Yeni Emekli Bir-Sen Hakkındaki Hukuki Süreç

Yeni Emekliler Birliği Sendikası'nın sendika olabilmesi ile ilgili olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 25.01.2018 ve 150984465-102.01.01-E.7033 sayılı yazı ile başvuruda bulunmuş ve bir dizi

yazışma sonrasında yine benzer şekilde Anayasa’da 6356 sayılı yasada ve 4688 sayılı yasada emeklilerin sendika kurabilecekleri ile ilgili olarak bir düzenleme olmadığı gerekçesiyle Yeni Emekliler Birliği Sendikası’nın yapmış olduğu başvuru reddedilmiş ve bu kurumun 5253 sayılı Dernekler Kanunu kapsamında ele alınması gerektiği ifade edilmiştir.

T.C. Ankara 9. İş Mahkemesi’nin 06.07.2018 tarihli ve 2018/225 sayılı davasında Davacı Ankara Valiliği iken Davalı Yeni Emekli Bir-Sen’dir. Bu davada valilik sendikası kapatılmasına yönelik dava açmıştır. Açılan davada Yeni Emekli Bir-Sen’e 4688 sayılı Kanunu 2,3,6 maddeleri ile 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu 1,2,3,4. Madde ile 6. Maddedeki düzenlemeleri kapsamında aykırılıkları iş bu müzekkerinin tebliğinden itibaren 60 gün içinde giderip valiliğe ibraz etmesi kararlaştırılmış ve bu süre içinde kurumun faaliyetlerini durdurması kararlaştırılmış. Daha sonra Yeni Emekli Bir-Sen, Ankara Valiliği ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında yapılan yazışmalar neticesinde faaliyetler durdurulmuştur.

Görüldüğü gibi emekli derneklerinin emeklilik sendikası kurabilmesi açısından pek çok farklı girişim olmuştur. Ancak bu girişimlerin genelinde yasa ve yönergelerde işçi ve işverenlerin sendika kurabilmeleri ile ilgili tabirlerin olması ancak emekliliklerin sendika kurabilmeleri ile ilgili bir tabirin olmamasına dayanarak emekli sendikalarının kurulmalarına izin verilmediği gözlemlenmektedir.

Türkiye’de emeklilik sendikası günümüze kadar süreçte kurulamamış olsa da Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin Dosya No : 2019/481 Karar No : 2019/421 almış olduğu kararlar birlikte emeklilere sendika kurma yolunu açmıştır. Yeni Emekli Bir-Sen (Yeni Emekliler Birliği Sendikası) açmak istediği kuruluş evraklarını Ankara Valiliğe vermiş, valilik ise herhangi bir işlemde bulunmadan mahkemeye taşımıştır.

Valilik Davacı, Yeni Emekliler Birliği Sendikasının, Ankara Valiliğine yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemi ile açılan dava sonucunda; Ankara 7. İdare Mahkemesi’nin kararının Danıştay Onuncu Dairesince onandığını, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşmesi Kanununun 2., 3. ve 6. maddelerinde sendika kurucularının halen kamu görevlisi olarak Çalışanlardan oluşması

hükmüne yer verildiği, Ayrıca 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 1.,2.,3.,4. maddelerinde gerekli düzenlemelerin yapıldığı, 6. maddesinde ise, "Kuruculuk şartları" başlığı altında " Fiil ehliyetine sahip ve fiilen çalışan gerçek veya tüzel kişiler sendika kurma hakkına sahiptir." hükmüne yer verildiğini, Yeni Emekli Bir-Sen kuruluşunun müracaatına istinaden, ilgili kanunlardaki hükümler gereğince kuruluş evraklarındaki eksikliklerini tamamlaması için 26/02/2018 tarihinde tebligat yapılarak bir ay süre verildiğini, bu sürenin sonunda kurucuların belgelerindeki eksiklikleri giderildiğine dair ve tüzüğün ilgili maddelerinde kanuna uygun düzenleme yapıldığına dair bir müracaat olmadığından dolayı 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun ve 6356 sayılı Kanun ilgili maddeleri gereğince Yeni Emekli Bir-Sen yok hükmünde sayılarak kapatılmasını talep etmiştir. Kararda, valiliğin, "Emeklilerin istihdam dışı gruplar olduğu, sendika kurmalarının yasal dayanağının bulunmadığı ve mevcut durumda sendika kurmalarının mümkün olmadığı" yönünde işlem tesis ettiği ifade edilerek, "Hukuk sistemimizde sendikaların kuruluşunun izin sistemine değil, serbest kurulum sistemine tabi olduğu" kaydedildi. Kararda, belirtilen şartlar yerine getirilerek belge ve tüzüklerin ilgili valiliğe verilmesi ile sendika veya konfederasyonun tüzel kişilik kazanacağı belirtildi. Bu sayede emekliliklerin sendika kurabilmesinin yolunun açıldığı değerlendirilmesine neden olmuştur. Bu halde, davalının istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece Mahkemesi kararının (bu yönlerden) kaldırılmasına ve davanın reddine dair hüküm kurulmasına karar verilmiştir. Dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda oybirliği ile 05.03.2019 tarihinde, ilk derece mahkemesinin karar tarihi dikkate alınarak, 6100 sayılı Yasa'nın 361. maddesi uyarınca, kararın tebliğinden itibaren 2 hafta içinde Yargıtay'da temyiz yolu açık olmak üzere karar verildi. Gerekçeli Kararın Yazıldığı Tarih: 26.03.2019 Biçimindeki karar ile emekli sendikası kurulması yolu açılmıştır.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununda emeklilerin sendika kurmalarına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle, Yeni Emekli Bir-Sen adlı oluşum her ne kadar sendika ismini kullanıyor olsa da 5253 sayılı Dernekler Kanunu kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak İstinaf sonrası dava temyiz aşamasında halen

Yargıtay'da inceleme aşamasında olup çıkacak karar ile süreç başka mecralara ulaşabilecektir.

4.5. Yargı Kararlarının Işığında Emeklilik Sendikacılığı

Önceki başlıklarda incelediğimiz üzere, Türkiye'de emekli sendikalarının hukuki statüsü için genel olarak yargı kararları incelendiğinde, sendika olarak değerlendirilmediği ismi sendika olsa bile dernek gibi değerlendirildiği anlaşılmaktadır

Emekli Sendikası kurulamayacağı yönünde önemli kararlardan birisi; Yargıtay 10. H.D., 30.06.2005 tarih ve 4888/7608 sayılı kararıdır. Bu karar kapsamında “ Sendikalar Kanunu 32 maddesi 3 fıkrası , işçi sendikaları, işçilerin hizmet akdinden veya sigorta hukukundan doğan haklarını korumak üzere üyelerini temsilen dava açmaya ehil kılınmış ise de, davacı Emekli-Sen'in "Sendika" ismini kullansa da 4 Kasım 2004 tarih ve 5253 sayılı, Dernekler Kanununa göre kurulmuş bir dernek olduğu yorumu ile sendika niteliğini taşıması nedeniyle sosyal güvenlik hukukuna ilişkin olarak üyeleri adına dava ehliyeti bulunmadığı kararına varmıştır.

Görüldüğü gibi emekli derneklerinin emeklilik sendikası kurabilmesi açısından pek çok farklı girişim olmuştur. Ancak bu girişimlerin genelinde yasa ve yönergelerde işçi ve işverenlerin sendika kurabilmeleri ile ilgili tabirlerin olması ancak emekliliklerin sendika kurabilmeleri ile ilgili bir tabirin olmamasına dayanarak emekli sendikalarının kurulmalarına izin verilmediği gözlemlenmektedir.

Emekli Sendikacılığı ile ilgili olarak kurulmaya yönelik bir serbesti bulunsa bile 6356 sayılı Kanunu'nun 4. Maddesinde ifade edilen sendikanın belli bir işkolunu ifade etmesinin gerekmesi burada emeklilik sendikasının kurulmasını güçleştiren bir koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Emekli Sendikası”nın kurulabileceğine yönelik ümit veren birkaç karardan bahsederek; Türkiye'de emeklilik sendikası günümüze kadar süreçte kurulamamış olsa da Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin 26 Mart 2019 tarih ve E: 2019/481, K: 2019/421 sayılı kararda emeklilere sendika kurma yolunu açmıştır. “Hukuk sistemimizde sendikaların kuruluşunun izin sistemine değil, serbest kurulum sistemine

tabi olduğu” kaydedilen kararda, belirtilen şartlar yerine getirilerek belge ve tüzüklerin ilgili valiliğe verilmesi ile izine tabi olmaksızın sendika veya konfederasyonun tüzel kişilik kazanacağı belirtilmiştir. Bu sayede emekliliklerin sendika kurabilmesinin yolunun açıldığı değerlendirilmesine neden olmuştur.

Ancak henüz Yargıtay’dan bu yönde nihai karar çıkmamıştır.

Bir diğer emsal mahiyetteki kararda; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 30.12.2010 tarih ve E:2010/33345, K:2010/41972 sayılı karar. ile onama ilamına konu, Ankara 15. İş Mahkemesi 30/06/2010 tarih ve , E:2009/334 K:2010/459 sayılı karar. ile Tüm Üretici Köylüler Sendikasının kapatılması için açılan davada çiftçilik ve üreticilik yapan köylülerin sendika kurma haklarının bulunduğu kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Yine bir diğer karar emsal mahiyette olup; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 27/11/2012 tarih ve E:2011/12583, K:2012/18032 sayılı karar. çiftçilerin haklarını koruyacak ve geliştirecek yorumu ile çiftçi sendikası kurulabileceğini, bunun ekonomik çıkar savunması ve dolayısıyla sendika konusu olabilecek bir faaliyet olarak ilgili yasalarda işçiler, işverenler ve kamu görevlileri sendikal hakların öznesi olarak düzenlendiği ancak, çiftçilerin sendikal haklarını yasaklayan bir kural da bulunmadığı ayrıca üst hukuk normlarının buna cevaz verdiği gerekçesi ile açılan davanın reddine karar verilmiştir

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sendikaların tabi olduğu yasal mevzuat ve bu mevzuata dayalı olarak tüzel kişilik kazanması süreci kapsamında emeklilik sendikacılığı nasıl etkilenmekte, uluslararası metinler nerede devreye girmekte ve yargı kararları ne yönde istikamet bularak hukuksal boşluk nasıl giderilecek?

Kanaatimce; toplumda bir şey ihtiyaç haline dönüşmüş, genel kabul görmüş çözüm önerileri üzerinde toplum beklentiye girmiş ise hukukun kenarından dolanmak yerine kalıcı düzenleme ile sorunun çözüme kavuşturulması esastır.

Sendika hakkı özellikle uluslararası yasalarla ile korunmaktadır. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin dışında, Birleşmiş Milletler Genel

Kurulunca 16.12.1996 tarihinde yürürlüğe sokulan Ekonomik Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi kapsamında da sendika hakkı ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nca 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen ve 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe sokulan Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi de sendika ile dernek hakları açısından değerlendirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, sendika hakkını BM sözleşmeleri ile Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ)'nün 87, 98 ve 151 sayılı sözleşmeleri dışında her ferde tanımaktadır (Gülmez, 2005: 172).

Uluslararası hukuki metinlerde dile getirildiği üzere; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. Maddesi kapsamında herkesin sendika kurma özgürlüğünün bulunduğu ifade edilmektedir.

Toplumun her kesiminin sendika kurabilme hakkına sahip olduğu yalnızca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi değil Birleşmiş Milletlerin yürürlüğe soktuğu Ekonomik Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi kapsamında da açık açık ifade edilmektedir.

Benzer şekilde Birleşmiş Milletler 'in kabul ettiği Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin “Örgütlenme Özgürlüğü” başlığı altında sendika kurmanın bir özgürlük olduğu ifade edilmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü her ferdin sendika hakkının olduğundan bahsetmektedir. Bu yönüyle emeklilerin kendi içinde sendika kurabilme özgürlükleri bulunmaktadır.

Anayasa'nın 2,5,17,49 ve 90. maddeleri emekli sendikalarının kurulmasının dayanağını teşkil ederken 51. maddesi “çalışanlar ve işverenler” olarak zikretmesi nedeniyle kısıtlama getirmiş olarak algılanmasına neden olmaktadır. Anayasa'nın 90. maddenin beşinci fıkrası uyarınca, üst hukuk kurallarının normal yasalara göre özellikle temel insan hakları alanlarında dominant olduğunu vurgulamaktadır.

Nitekim Türkiye'de yürürlükteki 82 Anayasası kapsamında Anayasa Mahkemesi'nin aldığı bir karar ile bu konudaki boşluğu doldurmuştur. Anayasa Mahkemesi; 16.10.2014 gün ve 2013/5447esas 2013/5447 kararında 90. maddesinin beşinci fıkrasına atıfla TBMM' de onaylanarak göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmünde

olduğu, bu nedenle “anayasaya aykırılık konusu edilerek Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı vurgulanmaktadır.

Bu kapsamda özellikle” temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır” kuralını hatırlatarak, kanun hükmünde olduğunu normu ile hiyerarşiyi belirleyerek ve aralarında uyuşmazlık bulunması halinde andlaşmalara öncelik tanınacağı hüküm altına alınarak yasal boşluğun giderilmesi için yol gösterici olmuştur.

Hukuki boşluğun aleyhte yorumlanmasını ve tartışmayı sonlandıracak, sorunun kalıcı çözüme kavuşturacak olan husus; yasa koyucunun düzenleme yapmasıdır. Anayasanın 51. Maddesinin birinci fıkrasının başına “çalışan ve işverenler” den sonra gelmek üzere “emekliler” ve “sosyal güvenlik kuruluşlarından kendisine ödeme yapılanlar” ibaresi eklenmek suretiyle uluslararası normlara uygun düzenleme yapılabilir.

Emekli sendikaları ile emeklilerin haklarının korunabileceği bir alanın oluşması sağlanacaktır. Burada toplumun önemli bir kesimini oluşturan emeklilerin haklarını koruyabilir hale gelmesi bireysel hak ve özgürlüklerin sağlanabilmesi açısından bir zorunluluk olduğu değerlendirilmektedir.

Demokrasiden daha iyi bir yönetim iddiasıyla gelişen “Yönetişimin” (governance) sağlanması kamu otoritesine karşı ve sosyal katılımcılık mekanizmalarındaki konumları itibariyle otonom-bağımsız sivil toplum yapılarının aktif ve reel olarak varlıkları-konumları sürdürülebilirlik bağlamında olanaklı olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

5018 Sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun (1947).

274 Sayılı Sendikalar Kanunu (1963).

2821 Sayılı Sendikalar Kanunu (1983).

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu (2001).

4857 Sayılı İş Kanunu (2003).

6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu (2012).

Akyiğit, E. (2010). *İş Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Akyiğit, E. (2013). Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 37.

As, İzzettin. (2010). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İşveren Sendikacılığı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, A. (2009), Ücretli Olmayanların Sendikal Hakları ve Türkiye Uygulaması, Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu, I, Bildiriler, (Yay. Haz. Nergis Mütevellioğlu, Mehmet Zambak, İlker Belek, Hale Balseven, Önder Okumuş, Cihan Camcı, Ulaş Candaş ile birlikte), Belediye-İş Yayını, Ankara. 154-165.

Çakır, Ö (2011). Emekliliğin Psikososyal Boyutu. Türkiye Emekliler Derneği, Eğitim ve Kültür Yayınları, Ankara.

Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu, T: 07-12-1989, E:1989/4, K:1988/6 (Kazancı İçtihat Bankası).

Dereli, T. (2013) “6356 Sayılı Yeni Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu: Genel Bir Değerlendirme”. *Çalışma ve Toplum Dergisi* 1/36.

Erdoğan, G. (2008), “Avrupa Sosyal Şartı ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 77.

Gülmez, M. (2005). Sendikal Haklarda Uluslararası Hukuka ve Avrupa Birliğine Uyum Sorunu, Belediye-İş Sendikası Yayınevi, Ankara.

<https://disk.org.tr/uye-sendikalar/emekli-sen/>, 20.12.2019

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-183260>, 21.12.2019

<https://www.emeklibirsen.org/>, 20.12.2019

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_087424.pdf, 13.12.2019

<https://www.memursen.org.tr/emekli-memur-sen-haberleri>,20.12.2019

<https://www.tued.org.tr/?sayfa=hakkimizda>, 06.11.2019

<https://www.turkemeklisen.org.tr/>,20.12.2019

- İnceler, Metin. (2012), İşçi Konfederasyonlarının İşsizliğe Bakış Açısının Söylem Analizi ile Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mahiroğulları, A. (2011), Dünya’da ve Türkiye’de Sendikacılık, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Özbek, N. (2006), “Cumhuriyet Türkiye’sinde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar”, Altan Basım Ltd., İstanbul.
- Şakar, M. (2011), Sosyal Sigortalar Uygulaması, 10. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Terzioğlu, A. (2017), Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Bakımından İşçi Sendikası Üyeliğinin Kazanılması ve Kaybedilmesi, İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi (İKTİSAD), 2(4).
- Tokol, A. (2001), Endüstri İlişkileri ve Yeni Gelişmeler. Vipaş A.Ş., Bursa.
- Ün, Ç.B. (2018) “Sendika İçi Demokrasi: Kamu Sendikaları ile İşçi Sendikalarının Karşılaştırılması Tekirdağ İli Örneği”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.